

Téma: Techniky založené na rozhovoru a jejich využití v genderových studiích

Úvod

Pro tuto práci bych se ráda zaměřila na otázku problémů při výběru vzorku. K tomuto účelu použiji případ kvantitativního výzkumu A. CH. Kinseyho. Ten se pomocí strukturovaných rozhovorů pokusil zjistit, jak je americká populace sexuálně aktivní. Z hlediska metodiky Kinsey udělal hned několik zásadních chyb, převážně právě v části výběru vzorku.

Kinsey – chyby při výběru respondentů

Jak je v odborných kruzích známo, kvantitativní výzkum se provádí pomocí prostého¹, stratifikovaného², systematického³, kvótního⁴ či vícestupňového⁵ náhodného výběru. Díky těmto technikám je ve výzkumu zaručena určitá reprezentativnost vzorku (Disman, 1993).

Kinsey se však domníval, že pro tak provokativní výzkum může být náročné najít respondenty. Otázky, které výzkum kladl, byly často i z oblastí tabuizovaných sexuálních praktik. Rozhodl se tedy, že nebude oslovovat každého desátého, kde by mu velká část takto vybraných pravděpodobně odmítla rozhovor poskytnout. Rozhodl se pro kombinaci dvou technik, metodu zaměřenou na dobrovolné respondenty a metodu sněhové koule⁶. To jednoduše znamená, že Kinsey dělal rozhovory s kýmkoli, kdo o to projevil zájem. Tito respondenti poté oslovili své známé, zdali se do výzkumu také nechtějí zapojit (Davidson & Layder 1994).

Na první pohled se může zdát, že se Kinseymu podařilo vyhnout zdlouhavému hledání ochotných respondentů. Tato metoda mu však přinesla velký podíl homosexuálních respondentů, či respondentů z věznic, což naprosto neodpovídá rozložení v populaci. Kinsey navíc pro svůj výzkum použil tzv. contact men, kteří vyhledávali dobrovolníky za úplatu. Tito se však zaměřovali především na jedince s bohatou sexuální historií, čímž opět snižovali reprezentativnost vzorku, za což byl Kinsey kritizován. On sám přiznal, že mu trvalo dlouho, než se mu podařilo těmto pracovníkům vysvětlit, že přínosem jsou pro výzkum i mladí lidé bez sexuálních zkušeností, stejně jako ti, kteří se mohou pochlubit celou škálou takových zkušeností (Davidson & Layder 1994).

Kinsey tedy změnil svůj postup na metodu, kterou nazýval 100 per cent sampling, která spočívala ve sběru různých případů z určitých geografických oblastí, které tvoří tzv. shluky. Tyto shluky poté Kinsey *rozbíjel* na menší části, tzv. buňky tak, aby obsahovaly konkrétní vrstvy populace. Jednoduše řečeno se

¹ Každé jednotce populace přidělíme číslo a generujeme náhodná čísla (Disman 1993).

² Populace je rozdělena do skupin homogenních vzhledem k určitému kritériu a jedinci jsou vybíráni do vzorku náhodně z těchto skupin (Disman 1993).

³ Do vzorku je zahrnuta každá N-tá jednotka ze seznamu, první jednotka je vybraná náhodně (Disman 1993).

⁴ Napodobuje ve struktuře vzorku známé vlastnosti populace. Důležité je dbát na stejné % zastoupení složek (věk, pohlaví, ...). Populaci je třeba dobře znát. Obtížný je samotný výběr, tj. nalezení jedinců odpovídajících kvótním požadavkům (Disman 1993).

⁵ „Nejdříve jsou náhodně vybrána určitá přirozená seskupení a pak teprve jsou náhodně vybíráni jedinci z oněch vybraných seskupení.“ (Disman 1993, 107)

⁶ „Spočívá na výběru jedinců, při kterém nás nějaký původní informátor vede k jiným členům naší cílové skupiny.“ (Disman 1993, 114)

Kinsey domníval, že je možné najít takový vzorek, který bude naprosto reprezentativní pro americkou populaci, tedy že bude stoprocentní (Davidson & Layder, 1994).

Podle jeho názoru byla tato metoda podobná metodě vícestupňového shlukového výběru. Rozdíl, který však neviděl, je v tom, že u vícestupňového výběru pracují výzkumníci s náhodně vybranými oblastmi. Nevybírají je tak oportunisticky, jak to udělal Kinsey. Opět se mu objevovaly nadměrné počty respondentů z vězení či jiných totálních institucí, byli zde vysoce zastoupeni vysokoškoláci a blíže nespecifikovaní profesionálové a zbytek byla nesourodá směsice. Dělnická třída prakticky nebyla zastoupena. Proto, aby mohl výzkumník opravdu efektivně využít vícestupňový výběr, musí mít předem informace o populaci. Díky tomu pak může zkontrolovat, zdali má jeho vzorek podobné rozdělení společenských tříd, pohlaví, věku atd. jako v populaci (Davidson & Layder, 1994).

Podíváme-li se na celý problém trochu konkrétněji, zjistíme, že již Kinseyho chápání buněk bylo sporné. Ty se vzájemně nevylučovaly, a tak respondent, který byl veden jako stopař, mohl být zároveň i studentem, apod. Dalším problémem byly buňky, které nebylo možné přesně charakterizovat. Tedy např. u buňky stopařů nevíme, jaké mají procentuální zastoupení v populaci, a tak je nemožné získat stoprocentní výběr (Davidson & Layder, 1994).

Dalo by se říct, že jeho druhá metoda byla určitým zlepšením. Stále se však nejednalo o adekvátní náhradu za náhodné výběry. Z celkového počtu 18,000 případů, byla touto metodou vybrána pouze čtvrtina. Převážná část jeho vzorku pocházela z řad dobrovolníků, prostřednictvím metody sněhové koule či pomocí využití placených contact men (Davidson & Layder, 1994).

Díky změně metodiky mohl Kinsey porovnat výsledky obou vzorků. Zjistil, že první využívané metody přinesly výsledky sexuálně aktivnějších respondentů než metoda druhá. Pro jeho kritiky to bylo potvrzení, že jejich připomínky k metodice byly opodstatněné. Zajímavé však je, že Kinsey si za svými výsledky stál a argumentoval přesně opačně, tedy že zavádějící byl výběr druhý (Davidson & Layder, 1994).

Je sice statistickým faktem, že početnější vzorek produkuje spolehlivější údaje a eliminuje náhodné chyby. Tato skutečnost však neobstojí u výzkumu, kde je výběr zaměřený jen na některé skupiny a na ostatní méně či vůbec (Davidson & Layder, 1994).

Závěr

Na příkladu Kinseyho výzkumu lze ilustrovat, že pro jakoukoli studii je výhodnější držet se osvědčených metod. Díky systematickosti a přesnosti se mohou výzkumníci vyhnout nepředpokládaným potížím a chybám. Je-li výzkum zpochybňován již v bodě metodiky výběru vzorku, je pravděpodobné, že jeho závěry nebudou akceptovány.

Použitá literatura

Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

O'Connell Davidson, Julia, Layder, Derek. 1994. *Methods Sex and Madness*. London: Routledge.

Napsala jste poutavou a stylisticky dobře odvedenou reportáž z jednoho textu. Bohužel, toto nebylo zadáním domácí práce v tomto kurzu (na oboru genderových studií). Vašemu zpracování chybí odstup, ukotvení ve více textech, ale zejména ona požadovaná linie zpracování o využití v genderových studiích. (Kinsey Report, navzdory oprávněné kritice, je nedocenitelnou zprávou o sexualitě v USA – a to se z vaší práce nějak vytratilo).